

דברי המהר"ל מתקשרים כמובן למדרש סדר אליהו זוטא שהובא בפרק ב' (עמ' 50) – העובדה שחכמים מחדשים חידושים אינה מעידה חלילה על חסרון בתורה שבכתב, אלא שמלכתחילה כך הוא רצון ה' וכך הוא הסדר האלוקי בעולם. כשם שהקב"ה יצר את המציאות החומרית באופן שמצריך השלמה, ותפקידו של האדם הוא להביא את העולם לתיקונו, כך גם לגבי התורה – הקב"ה נתן את התורה משמים בנבואה, ותפקידם של חכמים הוא להשלים אותה על ידי החכמה האנושית.⁷

• בספר גבורת ארי (לבעל השאגת אריה), מסביר את דברי הגמרא במסכת תענית (ל' ב) שבחמישה עשר באב הותרו השבטים לבוא זה בזה, באופן הבא:

...הדבר היותר נראה, שביום חמשה עשר באב נתחדש להם דרוש זה, ודרוש שלא ינהוג דין זה אלא בדור הזה... דלאו כל פירושי התורה קיבלו מפי משה...

(גבורת ארי, תענית ל' ב, ד"ה "יום שהותרו")

כלומר: בגמרא נאמר שהאיסור של בת יורשת נחלה להינשא לבן שבט אחר⁸ אינו חל בכל הדורות אלא מוגבל רק לדור הנכנסים לארץ, וזו היא הסיבה לשמחה בט"ו באב, משום שביום זה הותרו השבטים לבוא זה בזה. הגבורת ארי מסביר שדין זה איננו מסורת ממשה רבנו אלא נלמד על ידי חכמים, ודרשה זו נדרשה ביום ט"ו באב, ולפיכך נעשה יום זה ליום שמחה.⁹

7 א. מבחינה זו יש הבדל בין דברי המהר"ל לדברי המהרש"ל: המהרש"ל מסביר את דרישת התורה על ידי חכמים כהכרח מחמת שאי אפשר לתת את כל הפרטים בכתב, ואילו המהר"ל מציג זאת כדבר אידיאלי, שכך ראוי מלכתחילה.

ב. עיין עוד דברי המהר"ל בתפארת ישראל פרק כ"ז: "כל מה שהוציאו חכמים מן הכתוב על ידי דרשה שלהם... אף שהוא נרמז בתורה, והוא מן התורה, מכל מקום הם הוציאו הפירוש מחכמתם ודעתם". וכן דבריו בבאר הגולה, באר א' פרק ה', בהסבר תופעת המחלוקת – הדינים שבהם יש מחלוקת ניתנו מפי הקב"ה בבחינות שונות, וכל חכם מצא בשכלו צד שונה. כלומר שלא ניתנה בזה הלכה ברורה מסיני, והמחלוקות נוצרו בגלל דעות שונות של החכמים.

8 עיין במדבר פרק ל"ו.

9 וכך ברש"ש, בבא בתרא קכ"א א, ד"ה "ד"ה לבא זה בזה". ועיין ברש"י בתענית שם, ד"ה "שהותרו שבטים לבא זה בזה", שמשמע כפרשנות זו. לעומת זאת עיין ברשב"ם בבבא בתרא שם, ד"ה "לבא זה בזה", שפירש באופן אחר שאינו נוגע לענייננו.

לאידך גיסא עיין בתוספות ר"ד בבבא בתרא שם, ד"ה "מאי דרוש", שנוקט להפך, שלא ייתכן שבני אותו הדור דרשו מה שלא קיבלו במסורת ממשה רבנו, ומסביר את הסוגיה באופן שונה (ועיין בפרק א', הערה 83 אות ה').